

Stabat Mater

Kchun:

Martin Prokeš – tenor, Jarmonír Nosek – bas
Eduard Šístek – violoncello

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Suita pro violoncello č. 2 d moll, BWV 1008

Prélude

Allemande

Lauda Plangiamo quel crudel basciar

Johann Sebastian Bach

Suita pro violoncello č. 2 d moll, BWV 1008

Courante

Sarabande

Hildegard von Bingen (1098–1179)

Hymnus Ave generosa

Johann Sebastian Bach

Suita pro violoncello č. 2 d moll, BWV 1008

Menuet I, II

Gigue

Marco Rosano (*1964)

Stabat Mater, úprava pro tenor, baryton a violoncello

Stabat Mater

O quam tristis

Quis est homo

Pro peccatis

Eia Mater

Sancta Mater

Fac me vere

Juxta crucem

Fac ut portem

Fac me plagis

Fac me cruce

Quando corpus

Hlavní událostí koncertního programu je *Stabat Mater* italského skladatele Marca Rosana, který jí upravil na objednávku přímo pro pěvecké duo Kchun. Jako přípravu a pro umocnění duchovní dimenze interpreti zařadili na úvod kombinaci středověkého a barokního repertoáru – do rámce jedné z ikonických violoncellových suit Johanna Sebastiana Bacha zasadili dva dávno zhudebněné biblické příběhy z Itálie a Německa.

Šest suit, které Bach napsal během svého kapelnického angažmá v Köthenu, patří k nejhranější a nejobtížnější sólové literatuře pro violoncello. Z dobových pramenů nevyčteme, kdy přesně a za jakým účelem vznikly – nejspíš mezi lety 1717 a 1720 pro dva vynikající cellisty zaměstnané ve stejné době na köthenském dvoře, Christiana Ferdinanda Abela a Christiana Linikeho. Stejně jako u mnoha dalších Bachových skladeb, ani zde se nedochovaly žádné originální rukopisy. Nejstarším pramenem je kopie zhotovená v roce 1726 Johannem Peterem Kellnerem, minimálně stejně významný je i opis Anny Magdaleny Bachové z roku 1727. Suity se vyznačují obdivuhodnou pestrostí technických prostředků, širokou škálou emocí a typickým Bachovým uměním interakce polyfonických hlasů. Zároveň jsou v použití jednoho nástroje velmi koncentrované a intimní. O jejich znovuobjevení a velkou popularitu se zasloužil španělský violoncellista Pablo Casals, který je jako první v novodobé historii ve 30. letech dvacátého století provedl a nahrál. Suita č. 2 d moll, BWV 1008 je jednou ze dvou mollových suit sbírky. Preludium připomíná Bachovy velké varhanní toccaty. Bach používá jednoduchou arpeggiovou figuru a staví z ní velmi soudržné fráze, jakési vlny, v nichž mollová tónina drží velké napětí. Preludium uzavírá koda, jež vše navrácí do intimních rozměrů. Každá další část, která následuje, podporuje základní náboj suity – tragičnost a vzdor. Tato suita, snad více než všechny ostatní, zaujme posluchačovu pozornost kontrastem mezi noblesním jazykem francouzských tanců, z nichž Bach vychází, a houževnatostí Bachova kompozičního myšlení.

Nejspíš z druhé poloviny 13. století pochází františkánský hudební rukopis nazývaný Laudář z Cortony. Sdružuje celkem 47 laud, tedy chvalozpěvů, nalezen byl v kostele sv. Františka v toskánském městě Cortona a je dnes uložen v místním muzeu. Laudy se zpívaly v laickém jazyce, tedy italsky, a tento rukopis je nejstarším nelatinským pramenem duchovní hudby na území Itálie. Chvalozpěvy jsou inspirovány Františkem z Assisi, který na počátku 13. století kázal evangelium v italštině. Prvních šestnáct laud má mariánskou tematiku, další sledují liturgický kalendář. Lauda Plangiamo quel crudel basciar (Naříkejme nad tím krutým polibkem, kterým byl Bůh kvůli nám ukřižován) pojednává o Jidášově zradě a Kristově smrti.

Naopak latinský hymnus Ave generosa (Zdrávas, vznešená, slavná a nedotčená dívka) oslavuje Pannu Marii a její neposkvrněné početí Božího Syna, tedy radostnou událost na počátku Kristova příběhu. Jeho autorkou je německá křesťanská mystička, hudebnice a benediktinka Hildegarda z Bingenu, která se stala nejvýraznější osobností a zakladatelkou středověké „ženské mystiky“ a propagátorkou mariánské úcty. Už v dětství mívala vidění a v osmatřiceti letech se stala abatyší kláštera sv. Disiboda u Bingenu. Během svého života založila další dva kláštery, a především kázala a psala spisy o svých viděních a jejich výkladech a zabývala se také medicínskými tématy. Je autorkou básní a jednohlasých liturgických zpěvů uspořádaných podle liturgického roku do spisu *Symphonia armoniae celestium revelationum*. Katolická církev ji už v 16. století prohlásila za svatou, její vliv na církevní učení znovu nedávno vyzdvihl papež Benedikt XVI.

Soudobý italský skladatel Marco Rosano se narodil v Turíně a od roku 1995 žije v Belgii. Jeho tvůrčí paleta je velice pestrá – jak v hudebních žánrech (klasická a elektronická hudba, popmusic, filmová a reklamní hudba, dětské ukolébavky), tak v různých rolích (skladatel, hráč, aranžér, producent). Zastává názor, že existuje jen jedna hudba, která k nám promlouvá, dokáže zprostředkovat emoce, energii a život, a zkoušení jejích různých podob je obohacující. Největší vášní je však pro Rosana přece jen hudba klasická. Jedním z jeho klíčových děl je zhudebnění textu latinské sekvence Stabat Mater, který vyjadřuje bolest Panny Marie pod Kristovým křížem. Skladbu napsal v roce 2004, původně pro kontratenor, smyčce a varhany, zcela otevřeně ve stylu napodobujícím barokní hudbu. Komponoval „na míru“ pro hlas Andrease Scholla, jednoho z nejlepších současných světových kontratenoristů, který dílo provedl nesčetněkrát, celkem na čtyřech kontinentech.

Pěvecké duo KCHUN působí na umělecké scéně od roku 2016. Tvoří jej tenorista **Martin Prokeš** a basista **Jaromír Nosek**, kteří navázali na své předchozí umělecké zkušenosti a spolupráce v rámci renomovaných ansámbľů specializujících se na historicky poučenou interpretaci hudby. Ryzí souznění svých hlasů prezentují ve zcela unikátních autorských projektech, v nichž kombinují starou i soudobou hudbu. Nevyhýbají se ani použití videoartových prvků či živé kresby světlem ve spolupráci s renomovanými vizuálními umělci.

Úspěšnou kariéru dua KCHUN odstartoval projekt Purgatio, který nabídl neotřelý pohled na Danteho Božskou komedii prostřednictvím kombinace gregoriánského chorálu, renesanční polyfonie, recitace a kresby světlem. Tento věčný příběh života a smrti, moudrosti a pokory prezentovalo duo KCHUN na mnoha tuzemských i zahraničních koncertních a festivalových pódíích.

V roce 2022 připravil KCHUN novinku v podobě světové premiéry úpravy díla Stabat Mater soudobého italského skladatele Marca Rosana, doplněného o doprovod violoncella. Duo KCHUN představuje mimořádný přínos na současnou klasickou scéně díky důrazu na čistotu hlasového projevu a originální dramaturgii.

Martin Prokeš vystudoval teplickou konzervatoř a poté pokračoval na HAMU v Praze ve třídě profesorky Magdaleny Hajóssyové. Jako sólista vystupoval s Moravskou filharmonií Olomouc, Filharmonií Hradec Králové a Janáčkovou filharmonií. Podílel se na provedení Oratoria ke svatému Mikuláši Benjamina Brittena či Matoušových pašijí Johanna Sebastiana Bacha. Spolupracoval se soubory zaměřenými na historicky poučenou interpretaci hudby, jako jsou Musica Florea, Ensemble Inégal nebo Capella Regia. V letech 1995–2016 byl členem souboru Schola Gregoriana Pragensis a dvanáct let také jeho manažerem. Věnuje se rovněž jiným žánrům a spolupracoval s Ivou Bittovou, Beatou Hlavenkovou či klavíristkou Jitkou Čechovou. Jako zakladatel a ředitel stojí od počátku v čele MHF Lípa Musica a působí ve správní radě Nadačního fondu Ozvěna, pomáhajícího dětem se sluchovým postižením. Má na svém kontě desítky CD nahrávek, které potvrzují jeho všestrannost a umělecké nasazení.

Jaromír Nosek vystudoval sbormistrovství na Pedagogické fakultě UK v Praze a zpěv na Pražské konzervatoři a na Hudební fakultě AMU v Praze. Absolvoval stipendijní stáže na Dartington International Summer School ve Velké Británii, Accademia Chigiana v Sieně a na Conservatorio Santa Cecilia v Římě.

Spolupracuje s renomovanými orchestry a ansámby, jako jsou Cappella Mariana, Gli Angeli Genève, Wrocław Baroque Ensemble, Les Traversées Baroques, či Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK. V letech 2007–2015 byl členem Collegium Vocale 1704. Jako sólista spolupracoval s dirigenty jako José Cura, Rudolf Lutz nebo Christophe Rousset a účinkoval na festivalech jako Pražské Jaro, Salzburger Festspiele, Festival Oude Muziek Utrecht či Bach Festival Montréal. Operní publikum jej mohlo vidět v titulní roli serenaty La Senna Festeggiante (Vivaldi), jako Caronteho (Orfeus) či Sarastra (Kouzelná flétna). Podílel se na více než 50 CD, z nichž mnohá získala prestižní ocenění. Je zakladatelem souboru ANMOEN, propojujícího hudbu raného baroka a soudobé skladby. Od roku 2022 učí na Hudební škole hl. m. Prahy.

Eduard Šístek studoval hru na violoncello na Pražské konzervatoři u Jaroslava Kulhana, na Akademii múzických umění v Praze u Mikaela Ericssona a na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni u Reinharda Latzka. Věnuje se sólové, komorní i orchestrální hře. Je stálým členem České filharmonie a členem Umělecké besedy, zabývá se také interpretací soudobých skladeb. Stal se laureátem Soutěže Nadace Bohuslava Martinů, Mezinárodní soutěže Leoše Janáčka v Brně, Mezinárodní interpretační soutěže Beethovenův Hradec ad. Jako sólista pravidelně spolupracuje s předními českými hudebními tělesy. Na zahajovacím koncertě druhého ročníku Festivalu Jakuba Jana Ryby (2019) provedl obnovenou premiéru Rybova Koncertu C dur. Vystoupil na recitálech v rámci festivalu Pražské jaro a Českého spolku pro komorní hudbu. Průběžně realizuje řadu nahrávek pro Český rozhlas.

STABAT MATER Stabat Mater dolorosa iuxta crucem lacrimosa dum pendebat Filius. Cuius animam gementem contristatam et dolentem pertransivit gladius. O quam tristis et afflicta fuit illa benedicta Mater unigeniti. Quae moerebat et dolebat pia Mater, cum videbat Nati poenas inclyti. Quis est homo, qui non fleret Christi Matrem si videret	Vedle kříže matka stála, hořké slzy prolévala, neboť na něm visel syn. Její duši zarmoucenou, nářku plnou, utrápenou, pronikl meč bolesti. Ó, jak smutná, otřesená, byla ona požehnaná Matka syna Božího. Co cítila, jak trpěla Svatá matka, když viděla rány syna slavného. Kde je člověk, jenž zadrží pláč, když vidí matku Boží
---	---

<p>in tanto supplicio?</p> <p>Quis non posset contristari Christi Matrem contemplari dolentem cum Filio?</p> <p>Pro peccatis suae gentis vidit Iesum in tormentis et flagellis subditum.</p> <p>Vidit suum dulcem Natum moriendo, desolatum dum emittit spiritum.</p> <p>Eia Mater, fons amoris me sentire vim doloris fac, ut tecum lugeam.</p> <p>Fac, ut ardeat cor meum in amando Christum Deum ut sibi complaceam.</p> <p>Sancta Mater, istud agas Crucifixi fige plagas cordi meo valide.</p> <p>Tui Nati vulnerati tam dignati pro me pati poenas mecum divide.</p> <p>Fac me vere tecum flere Crucifixo condolere donec ego vixero.</p> <p>luxta cruce tecum stare te libenter sociare in planctu desidero.</p> <p>Virgo virginum praeclara mihi iam non sis amara fac me tecum plangere.</p> <p>Fac, ut portem Christi mortem passionis fac consortem et plagas recolare.</p> <p>Fac me plagis vulnerari</p>	<p>v takovém ponížení?</p> <p>Kdo nechápe její smutek, necítí, co matka Krista trpí spolu se synem?</p> <p>Hle, pro hříchy lidstva všeho vidí v mukách syna svého, jak je krutě bičován.</p> <p>Vidí svoje drahé dítě v umírání opuštěné, když vydechne naposled.</p> <p>Ejhle matko, lásky zdroji, dej mi cítit bolest svoji, dej mi s tebou prožít žal.</p> <p>Dej, ať srdce moje hoří láskou ke Kristu a k Bohu, abych se mu podobal.</p> <p>Svatá matko, rány svého Syna ukřižovaného pevně vbij do srdce mého.</p> <p>Tvého syna zraněného, i pro mě umučěného rány se mnou rozděluj.</p> <p>Dej mi s tebou zaplakat, S ukřižovaným bolest znát, dokud tady budu žít.</p> <p>Vedle kříže s tebou stát, k tvému nářku se přidat, po tom toužím nejvíce.</p> <p>Panno panen přeslavná, buď mi vždy nakloněna, nech mě s tebou naříkat.</p> <p>Dej, ať s tebou smrt Kristovu znovu na sobě nést mohu, rány jeho prožívat.</p> <p>Bolest jeho, utrpení,</p>
---	--

Cruce hac inebriari
ob amorem Filii.

Inflammatum et accensum
per te, Virgo, sum defensum
in die iudicii.

Fac me Cruce custodiri
morte Christi praemuniri
confoveri gratia.

Quando corpus morietur
fac, ut animae donetur
Paradisi gloria. Amen.

dej i křížem opojení,
až do krve zraněn být.

Plameny týrán a ohněm
tebou Panno, ať jsem chráněn
v onen hrozný soudu den.

Kéž jsem vždy ochráněn křížem,
jak hradbou obklopen Kristem
a podpírán milostí.

Po smrti pak mého těla
dopřej, aby duše směla
vejít v ráje království. Amen.

(překlad Markéta Koronthályová)